

WARUNKI I SPOSÓB OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO W XXXIX LO IM. LOTNICTWA POLSKIEGO

OGÓLNE ZASADY OCENIANIA

1. Podstawą oceniania z przedmiotu są wiedza i umiejętności oraz postępy ucznia [samodzielność, zaangażowanie, systematyczność].
2. Celem oceniania z przedmiotu jest informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć oraz postępów edukacyjnych, udzielanie uczniowi informacji zwrotnej na temat tego, co robi dobrze, a nad czym i w jaki sposób powinien pracować, udzielanie wskazówek do samodzielnego kształcenia i rozwoju, motywowanie do dalszej nauki, umożliwienie nauczycielowi doskonalenia organizacji i metod pracy.
3. Wiadomości i umiejętności ucznia sprawdzane są w formie:
  - 1) testów ze znajomości treści lektury, testów po omówieniu lektury, czytania ze zrozumieniem, recytacji, wypracowań [rozprawek i interpretacji], prezentacji multimedialnej, konkursów szkolnych i pozaszkolnych, ustnej wypowiedzi argumentacyjnej;
  - 2) aktywności rozumianej jako uczestnictwo ucznia we wszystkich formach zajęć szkolnych;
  - 3) pisemnych sprawdzianów, zapowiedzianych z tygodniowym wyprzedzeniem, odnoszących się do sprawdzenia zarówno wiedzy, jak i umiejętności, poprzedzonych lekcją powtórzeniową;
  - 4) niezapowiedzianych kartkówek sprawdzających wiedzę i umiejętności z ostatnich trzech tematów;
  - 6) prac pisemnych oraz prac praktycznych wykonanych przez ucznia samodzielnie lub zespołowo;
  - 7) prac domowych;
  - 8) sprawdzianów typu egzaminacyjnego w klasach maturalnych.
4. Ocenianie powinno uwzględniać wszystkie formy aktywności ucznia i odbywać się systematycznie przez cały cykl nauki.
5. Aktywność ucznia na lekcji nagradzana jest plusami, otrzymanie pięciu plusów równoznaczne jest z oceną bardzo dobrą za aktywność, wstawianą do dziennika lekcyjnego; trzech minusów - oceną niedostateczną.
6. Ocena cząstkowa może być wyrażona przez znaki „+”, „-”, „..”.
7. Postępy ucznia w postaci ocen nauczyciel wpisuje do dziennika z zaznaczeniem badanej kompetencji. Na wniosek ucznia lub rodzica nauczyciel ustnie uzasadnia każdą ocenę uzyskaną przez ucznia.

8. W szkole obowiązują następujące wymagania na poszczególne stopnie:

Lp.	Skala procentowa	Stopień
1.	0% - 44%	niedostateczny
2.	45% - 59%	dopuszczający
3.	60% - 74%	dostateczny
4.	75% - 89%	dobry
5.	90% - 98%	bardzo dobry
6.	99% - 100%	celujący

9. Wagi ocen bieżących:

Lp.	Kategoria	Waga
1.	Sprawdzian	6
2.	Recytacja	4
3.	Test na czytanie ze zrozumieniem	5
4.	Kartkówka	5
5.	Ustna wypowiedź argumentacyjna	4
6.	Tekst argumentacyjny/wypracowanie	5
7.	Praca na lekcji/aktywność	4
8.	Plakat/prezentacja multimedialna	2
9.	Praca domowa	2
10.	Odpowiedź ustna	4
11.	Praca w grupach	2
12.	Test po omówieniu lektury	5
13.	Test ze znajomości lektury	2
14.	Nieprzygotowanie do zajęć	1
15.	Zeszyt ćwiczeń	1
16.	Zadania do lektury	3

10. W Szkole obowiązują następujące normy dotyczące sprawdzianów:

- 1) kartkówki, trwające do 15 minut i obejmujące materiał z ostatnich 3 tematów, mogą być realizowane w dowolnym terminie, bez zapowiadania;
- 2) testy na czytanie ze zrozumieniem mogą być realizowane w dowolnym terminie bez zapowiedzi;
- 3) sprawdziany są obowiązkowe;
- 4) uczeń zna szczegółowy zakres materiału przewidziany na sprawdzian;
- 5) prace pisemne powinny być sprawdzone i ocenione przez nauczyciela w terminie do 21 dni od dnia ich przeprowadzenia i przechowywane w szkole do końca bieżącego roku szkolnego.
- 6) Jeżeli uczeń jest nieobecny na sprawdzianie [wyjątkiem jest tygodniowa nieobecność], pisze go na kolejnej lekcji lub w terminie wskazanym przez nauczyciela nieprzekraczającym 2 tygodnie od daty oddania sprawdzianów;
- 7) uczeń ma obowiązek poprawiania oceny niedostatecznej ze sprawdzianu,

8) uczeń może poprawiać tylko raz ocenę pozytywną ze sprawdzianu w terminie wskazanym przez nauczyciela,

9) w przypadku dłuższej nieobecności usprawiedliwionej, uczeń ma prawo pisać sprawdziany w terminie uzgodnionym z nauczycielem nie przekraczając 2 tygodni od daty powrotu do szkoły,

10) niesamodzielne pisanie sprawdzianu skutkuje oceną niedostateczną,

11) w przypadku nieobecności ucznia na pracy klasowej (sprawdzianie, teście) i ponownej nieobecności w wyznaczonym przez nauczyciela terminie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną (wyjątek stanowi pobyt w szpitalu lub długotrwała choroba, o czym jest poinformowany wychowawca klasy).

12) W szkole obowiązują następujące normy dotyczące sprawdzianów typu egzaminacyjnego:

- terminy sprawdzianów typu egzaminacyjnego wpisywane są do terminarza minimum z tygodniowym wyprzedzeniem
- sprawdziany typu egzaminacyjnego kodowane są peselem i sprawdzane przez nauczycieli języka polskiego w terminie do trzech tygodni od daty przeprowadzenia sprawdzianu
- sprawdziany typu egzaminacyjnego są obowiązkowe i usprawiedliwieniem nieobecności może być jedynie pobyt w szpitalu lub choroba poświadczona przez lekarza. Wypadki losowe będą rozpatrywane indywidualnie.
- każdy kolejny sprawdzian typu egzaminacyjnego jest poprawą poprzedniego.
- w ciągu roku szkolnego przeprowadzane są 4 sprawdziany typu egzaminacyjnego dla klas 3LO.
- sprawdzian typu egzaminacyjnego składa się z dwóch części: z testu czytania ze zrozumieniem i z wypowiedzi argumentacyjnej/interpretacyjnej. Części te są oceniane oddzielnie. Zatem uczeń otrzymuje dwie oceny [wyrażone cyfrą] z jednego sprawdzianu typu egzaminacyjnego (w kategoriach: test na czytanie ze zrozumieniem oraz tekst argumentacyjny/ wypracowanie).
- Sprawdziany typu egzaminacyjnego przechowywane są do końca roku szkolnego.
- Niesamodzielne pisanie sprawdzianu skutkuje oceną niedostateczną.
- Całościowe wyniki sprawdzianów typu egzaminacyjnego wpisywane są do dziennika elektronicznego jako ocena kształtująca wyrażona w % lub punktach.

11. Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, zasady przystąpienia do egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego, sprawdzianu wiedzy i umiejętności reguluje statut szkoły.

12. Uczeń nie ma możliwości zgłoszenia nieprzygotowania ze: sprawdzianu, plakatu/prezentacji multimedialnej, sprawdzianu typu egzaminacyjnego, terminu przeczytania lektury;

1) uczeń ma prawo do nieprzygotowania się do lekcji 4 razy w ciągu roku - 2 razy w semestrze, zgłoszenie nieprzygotowania nie zwalnia ucznia z aktywności na lekcji.

2) za nieprzygotowanie uważa się: brak podręcznika, brak zeszytu przedmiotowego, brak zeszytu ćwiczeń, brak pracy domowej, brak lektury, nieopanowanie materiału z trzech ostatnich tematów.

13. Tytuły lektur podawane są uczniom na początku roku szkolnego.
14. Omawianie lektury może być poprzedzone testem ze znajomości lektury.
15. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu, który jest do wglądu nauczyciela.
16. Każdy uczeń jest zobowiązany do posiadania podręcznika/zeszytu ćwiczeń i przynoszenia ich na lekcje.
17. Kryteria oceny prac pisemnych

KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH NA POZIOMIE PODSTAWOWYM w klasach po Gimnazjum

Prace stylistyczne oceniane są wg kryteriów maturalnych z przeliczeniem punktów na ocenę. Uczeń musi napisać pracę przekraczającą limit słów wynoszący 250.

Schemat oceny rozprawki zgodny z kryteriami oceniania prac maturalnych według wytycznych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (źródło *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015*).

A. Schemat kryteriów oceny rozprawki poziom podstawowy

- A. Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu (postawienie tezy)
- B. Uzasadnienie stanowiska (argumentacja)
- C. Poprawność rzeczowa
- D. Zamysł kompozycyjny
- E. Spójność lokalna
- F. Styl tekstu
- G. Poprawność językowa
- H. Poprawność zapisu

Schemat zasad oceny rozprawki

A. Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu

- 6 pkt. – stanowisko jest adekwatne do problemu podanego w poleceniu
3 pkt. - stanowisko jest częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu
0 pkt. - stanowisko jest nieadekwatne do problemu podanego w poleceniu lub brak stanowiska

B. Uzasadnienie stanowiska

- 18 pkt. – trafne, szerokie, pogłębione
12 pkt. – trafne, szerokie
8 pkt. – trafne, ale wąskie
4 pkt. – uzasadnienie częściowe
0 pkt. – brak uzasadnienia

C. Poprawność rzeczowa

- 4 pkt. – brak błędów rzeczowych
- 2 pkt. – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy
- 0 pkt. – błędy rzeczowe

D. Zamysł kompozycyjny

- 6 pkt. – kompozycja funkcjonalna
- 3 pkt. - zaburzenia funkcjonalności kompozycji
- 0 pkt. - brak zamysłu kompozycyjnego

E. Spójność lokalna

- 2 pkt. – pełna spójność / nieznaczne zaburzenia spójności
- 1 pkt. – znaczne zaburzenia spójności
- 0 pkt. – wypowiedź niespójna

F. Styl tekstu

- 4 pkt. – styl stosowny
- 2 pkt. – styl częściowo stosowny
- 0 pkt. – styl niestosowny

G. Poprawność językowa

- 6 pkt. – brak błędów/nieliczne błędy nierażące
- 3 pkt. - liczne błędy nierażące/nieliczne błędy rażące
- 0 pkt. - liczne błędy rażące

H. Poprawność zapisu

- 4 pkt. – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
- 2 pkt. - nieliczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
- 0 pkt. - liczne błędy rażące

UWAGA!!!

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, nie przyznaje się punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B -0 punktów, nie przyznaje się punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, przyznaje się punkty tylko w kategoriach A, B, C.

Błąd rzeczowy kardynalny dyskwalifikuje pracę – praca uzyskuje 0 punktów.

B. Schemat kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego poziom podstawowy

- A. Koncepcja interpretacyjna
- B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej
- C. Poprawność rzeczowa
- D. Zamysł kompozycyjny
- E. Spójność lokalna
- F. Styl tekstu
- G. Poprawność językowa
- H. Poprawność zapisu

Schemat zasad oceny interpretacji utworu poetyckiego:

A. Koncepcja interpretacyjna

- 9 pkt. – niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne
- 6 pkt. - niesprzeczna z utworem, ale spójna i/lub obejmująca sensy dosłowne
- 3 pkt. – częściowo sprzeczna z utworem
- 0 pkt. – brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem

B. Uzasadnienie tezy interpretacyjnej

- 15 pkt. – trafne i pogłębione
- 10 pkt. – trafne, ale niepogłębione
- 5 pkt. – częściowo trafne
- 0 pkt. – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację

C. Poprawność rzeczowa

- 4pkt. – brak błędów rzeczowych
- 2pkt. – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy
- 0 pkt. – błędy rzeczowe

D. Zamysł kompozycyjny

- 6 pkt. – kompozycja funkcjonalna
- 3 pkt. - zaburzenia funkcjonalności kompozycji
- 0 pkt. - brak zamysłu kompozycyjnego

E. Spójność lokalna

- 2 pkt. – pełna spójność / nieznaczne zaburzenia spójności
- 1 pkt. – znaczne zaburzenia spójności
- 0 pkt. – wypowiedź niespójna

F. Styl tekstu

- 4 pkt. – styl stosowny
- 2 pkt. – styl częściowo stosowny
- 0 pkt. – styl niestosowny

G. Poprawność językowa

- 6 pkt. – brak błędów/nieliczne błędy nierażące
- 3 pkt. - liczne błędy nierażące/nieliczne błędy rażące
- 0 pkt. - liczne błędy rażące

H. Poprawność zapisu

- 4 pkt. – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
- 2 pkt. - nieliczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
- 0 pkt. - liczne błędy rażące

UWAGA!!!

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, nie przyznaje się punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B -0 punktów, nie przyznaje się punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, przyznaje się punkty tylko w kategoriach A, B, C.

Błąd rzeczowy kardynalny dyskwalifikuje pracę – praca uzyskuje 0 punktów.

KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH NA POZIOMIE PODSTAWOWYM w klasach po Szkole Podstawowej

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu nie występuje błąd kardynalny. ORAZ • W wypracowaniu jest odwołanie do m.in. dwóch wskazanych w temacie tekstów ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypowiedź jest napisana w formie planu albo w punktach. <p>Uwaga: jeżeli w kryterium Spełnienie formalnych warunków polecenia przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0</p>	0 pkt

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów) 2. 2.

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLIK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych)
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	9 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	5 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo ALBO w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi* oraz *Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy.	1 pkt
W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. Lub Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy.	0 pkt

Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Język wypowiedzi

Poprawność środków Zakres środków		Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędów jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–14 błędów jęz.	15–17 błędów jęz.	18 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiającą pełną i swobodną realizację tematu.	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne/odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste/ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.

W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 400 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

Ocenianie punktu za zapis [dla każdego rodzaju pracy] dla uczniów dyslektycznych:

W pracy pisemnej typu maturalnego nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

- zmienionej kolejności liter w wyrazach,
- wstawionych i opuszczonych liter w wyrazie, c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
- występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie, e) fonetycznego zapisu wyrazów,
- mylenia głosek "i" i "j", głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: ę - em, ą - om,
- mylenia przedrostków z zaimkami, np.: pode szły; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: wklasie, zachwilę, napewno,
- niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: rosinie zamiast rośnie, skosiny zamiast skośny,
- pisowni niezgodnej z zasadami ortografii [od uczniów wymaga się dobrej znajomości zasad ortografii, co powoduje nadmierne do nich zaufanie i schematyczne ich stosowanie, np.: startóje bo startować]; błędów
- wynikających z niestosowania zasady historycznej,
- błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.

18. DOSTOSOWANIA:

Każdy nauczyciel języka polskiego jest obowiązany, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej lub na podstawie opinii niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni

specjalistycznej jak również na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo nauczania indywidualnego, dostosować wymagania edukacyjne, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.

Metody pracy stosowane z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych:

1) Dysgrafia i dysortografia

Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy:

W przypadku dysgrafii podstawowym problemem jest odczytywanie prac pisemnych ucznia.

Wymagania merytoryczne pozostają takie same, jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być nietypowe. Na przykład jeśli nie ma możliwości, by uczeń pisał na komputerze lub drukowanymi literami, nauczyciel może poprosić ucznia o odczytanie pracy (praca klasowa) lub przepytanie ustnie z danego zakresu materiału (sprawdziany). Należy też umożliwić uczniowi (na jego prośbę) korzystanie z różnych form elektronicznego zapisu. W przypadku dysortografii, czyli trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym, itd. należy stosować kryteria obowiązujące przy sprawdzaniu prac maturalnych. W żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki. Stosowne ćwiczenia uczeń może wykonywać samodzielnie, korzystając, np. z zeszytów z serii „Ortografiti” (Wyd. OPERON), do czego można zmotywować go systematyczną kontrolą jego pracy lub pod opieką specjalisty z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

2) Dysleksja

Ta dysfunkcja nie daje możliwości obniżenia wymagań merytorycznych. Dotknięci nią uczniowie, z co najmniej przeciętną sprawnością intelektualną, najprawdopodobniej zechcą w przyszłości zdać egzamin maturalny, którego wymaganiom muszą sprostać. **Dysleksja nie zwalnia ucznia ze znajomości treści lektury**, więc może on zapoznać się z nią w formie e-booków i audiobooków.

Dostosowanie metod i form pracy może tu polegać na przestrzeganiu kilku zasad.

W pracy z uczniem ze stwierdzoną dysleksją należy:

- preferować wypowiedzi ustne-sprawdzanie krótszych partii materiału powinno odbywać się często, a pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjnie sformułowane.
- unikać sytuacji, w których uczeń zmuszony byłby publicznie odczytywać dłuższe teksty (własne prace pisemne, utwory literackie)
- proponować uczniowi dodatkowe zadania domowe (o zwiększonym sukcesywnie stopniu trudności) polegające na sprawdzaniu rozumienia czytanego tekstu
- doceniać udział ucznia w pracy zespołowej (pracy w grupie na lekcji, podczas realizacji projektów)
- ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania należy:
  - zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie [dotyczy sprawdzianów]

- wydłużyć czas pracy [dotyczy kartkówek, rozprawek, testów, czytania ze zrozumieniem].
- motywować ucznia do opracowywania notatek z lekcji w formie schematów, mapy myśli, etc.
- egzekwować i nagradzać systematyczną pracę w domu.

3) **Uczeń z zespołem Aspergera**

Zespół Aspergera jest określeniem specyficznych, łagodnych przypadków autyzmu i został zdefiniowany jako jednostka chorobowa w połowie lat 80. Wykrywa się go u 20 –25 dzieci na 10000, częściej dotyczy chłopców niż dziewczynek.

Osoby z tym zaburzeniem cechują uporczywe lub powtarzające się zachowania i bardzo ograniczony zakres zainteresowań. W wieku szkolnym wykazują obsesyjne zainteresowanie matematyką, czytaniem lub pewnymi aspektami nauki, jednocześnie mają trudności ze zrozumieniem zachowań społecznych. Nie potrafią one zrozumieć potrzeb oraz punktu widzenia innych osób i odpowiednio reagować na nie.

Obecność w klasie ucznia z zespołem Aspergera nastęcza każdemu nauczycielowi charakterystyczne problemy – uczeń taki może przerywać mówiącemu lub mówić w trakcie wypowiedzi innych osób, niestosownie komentować , mieć trudności z rozpoczęciem i przerwaniem konwersacji. Większość dzieci z zespołem Aspergera ma problem z rozumieniem żartów, a także znaczeń metaforycznych. Miewają problemy z przystosowaniem się do zmian i akceptacją niepowodzeń, bywają nieuważni i łatwo się dekoncentrują. Dostosowanie metod i form pracy może w tym przypadku polegać na przestrzeganiu następujących zasad.

W pracy z uczniem ze stwierdzonym zespołem Aspergera należy:

- uczyć zasad dotyczących kolejności zabierania głosu w dyskusji, rozmowie na lekcji
- uczyć stosownych zwrotów inicjujących rozmowę, konsekwentnie ich wymagać
- wyjaśniać metafory ,wyrazy wieloznaczne, znaczenia związków frazeologicznych
- kontrolować, czy polecenia dotyczące wykonywania zadań zostały zrozumiane
- przygotowywać ucznia na potencjalne zmiany
- przedstawiać precyzyjnie sformułowane oczekiwania i zasady dotyczące właściwego zachowania się
- uczyć, jak wstępować w interakcje społeczne poprzez odgrywanie ról
- zachęcać do wykonywania zadań wymagających konieczności współpracy, jednocześnie chronić przed niestosownym zachowaniem innych uczniów (edukować pozostałych uczniów)
- chwalić ucznia ,wskazując mu ,co zrobił dobrze
- uczyć zwracania się o pomoc
- pomagać zrozumieć własne zachowania i reakcje innych.

4) **Zaburzenia zachowania**

Obecność uczniów z zaburzeniami zachowania może w znaczący sposób komplikować pracę całego zespołu. Do głównych problemów takich uczniów należą min.: rozpraszanie się , zapominanie poleceń, utrzymanie ciągłej uwagi podczas wykonywania jednego zadania,

trudności z zastosowaniem się do instrukcji (niewynikające z ich niezrozumienia), niekończenie rozpoczętych prac, szybkie nudzenie się.

Pomocne w pracy będą następujące zasady:

- przestrzeganie stałości i niezmienności reguł i zasad zachowania i pracy
- jasne i precyzyjne formułowanie poleceń oraz spokojne i konsekwentne egzekwowanie ich wykonania
- zapewnienie ograniczenia ilości bodźców
- zapewnienie możliwości kontrolowanego ruchu (uczeń może zapisywać na tablicy)
- przypominanie o samokontroli i sprawdzaniu, przy stosowania wzmocnień pozytywnych
- zapewnienie uczniowi poczucia akceptacji.

5) **Uczeń szczególnie zdolny**

W pracy z uczniem szczególnie zdolnym nauczycielowi przypada rola przewodnika, wskazującego różne możliwości, nienarzucającego własnych pomysłów i rozwiązań, a jedynie służącego pomocą i umożliwiającego uczniowi twórczą pracę, samodzielne dochodzenie do prawdy.

Dlatego głównymi metodami, które warto stosować w pracy z uczniem szczególnie zdolnym, są:

- metody poszukujące, problemowe: stawiające przed uczniem problemy otwarte i zamknięte, teoretyczne i praktyczne, rozwijające twórcze myślenie, nastawione na odkrywanie, wymagające od ucznia podejmowania wyzwań nie tylko intelektualnych, ale i opowiadania się w kwestiach społeczno-moralnych
- metody heurystyczne, np.: burza mózgów czy synektyka – poszukiwanie podobieństw pomiędzy danym obiektem a innymi obiektami
- metody rozwijające myślenie konwergencyjne, uczące gromadzenia i porządkowania faktów, dostrzegania reguł i algorytmów, wymagające samodyscypliny, skrupulatności i systematyczności
- techniki szybkiego uczenia, np. szybkiego czytania i mnemotechniki
- metody praktyczne, np. metoda projektów, metody zadaniowe, metody integracyjne i uczące pracy zespołowej, gry dydaktyczne
- metody uczące udziału w dyskusji – doboru trafnych argumentów, etyki dyskusji
- trening twórczości integrujący w sobie wiele różnorodnych metod heurystycznych
- metody umożliwiające ekspresję ucznia w wybranych przez niego dziedzinach (np. inscenizacje, przyjmowanie ról, symulacje, drama, metody wykorzystujące środki plastyczne lub muzyczne, itp.) oraz gwarantujące kontakt z dokonaniem współczesnej kultury i nauki (spotkania z wybitnymi twórcami, naukowcami, udział w przedstawieniach, wystawach)
- metody ewaluacyjne, które kształtują obiektywizm i niezależność myślenia, pozwalają na dokonywanie samooceny podejmowanych i zrealizowanych zadań, konstruktywną ocenę działań innych osób oraz przyjmowanie oceny od innych osób, w szczególności rówieśników.

WYMAGANIA OGÓLNE DO STAREJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ
[PO GIMNAZJUM]

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- rozumie teksty o nieskomplikowanej budowie
- dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu
- z pomocą (np. nauczyciela) rozpoznaje funkcje tekstu i wskazuje środki językowe służące ich realizacji
- odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie
- stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- próbuje rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji
- zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej

Ocena dobra

Uczeń:

- na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie
- na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji
- na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- rozumie teksty o skomplikowanej budowie
- dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji
- ma świadomość kryteriów poprawności językowej

Ocena celująca

Uczeń:

- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje
- hierarchizuje pod względem ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła
- podejmuje próbę dokonania interpretacji porównawczej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- stara się odczytać rozmaite sensy dzieła
- stara się dokonać interpretacji porównawczej

Ocena dobra

Uczeń:

- na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła
- na ogół dokonuje interpretacji porównawczej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki

- odczytuje rozmaite sensy dzieła
- dokonuje interpretacji porównawczej

Ocena celująca

Uczeń:

- bezbłędnie podaje powiązania tekstu z kontekstami
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury

III. Tworzenie wypowiedzi

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności
- nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki
- próbuje zwiększać własną kompetencję językową

Ocena dostateczna

Uczeń:

- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności
- próbuje w wypowiedziach stosować podstawowe zasady logiki i retoryki
- zwraca uwagę na własną kompetencję językową

Ocena dobra

Uczeń:

- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności
- na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki
- na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności
- stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki
- ma świadomość własnej kompetencji językowej

Ocena celująca

Uczeń:

- sprawnie redaguje teksty własne i cudze
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JEZYKA POLSKIEGO
[PO GIMNAZJUM] POZIOM PODSTAWOWY/ROZSZERZONY

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- zna i rozumie utwory [lub ich fragmenty] wskazane w programie,
- przyporządkowuje autorom tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,
- określa ramy chronologiczne omawianej epoki,
- objaśnia znaczenie nazw omawianych epok literackich,
- wskazuje podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych okresów gatunków literackich,
- wskazuje cechy postaw i wzorców osobowych charakterystycznych dla danej epoki,
- wskazuje cechy prądów umysłowych i artystycznych,
- posługuje się kluczowymi dla rozumienia omawianych epok pojęciami,
- streszcza główne wątki utworów epickich i dramatycznych z listy lektur obowiązkowych.
- rozpoznaje najważniejsze środki stylistyczne w utworach literackich omawianych epok,
- charakteryzuje bohaterów literackich,
- przekazuje efekty swojej pracy na lekcjach w sposób komunikatywny,
- umiejętnie przywołuje cytaty z tekstów literackich do wypowiedzi własnych,
- wymienia nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej ,
- odróżnia od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną, - objaśnia istotę znaku,
- posługuje się pojęciem archaizm ,
- objaśnia istotę związku frazeologicznego,
- odróżnia od siebie synonimy, homonimy i antonimy,
- posługuje się pojęciem styl.
- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii (wymowy), fleksji, leksyki, frazeologii, składni; dopuszczalne usterki językowe,

- posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji (dopuszczalna schematyczność), wystarczającym słownictwem,
- posługuje się terminologią specjalistyczną w zakresie niezbędnym do realizacji tematu.,
- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisany;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

- wyjaśnia literaturoznawcze sensy pojęć,
- wskazuje podstawowe cechy gatunków,
- wiąże fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi,
- wskazuje związki omawianych epok z wcześniejszymi.
- opisuje motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych utworów,
- charakteryzuje wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich,
- charakteryzuje podstawowe prądy artystyczne i umysłowe oraz hasła programowe i idee poszczególnych epok, odwołując się do omawianych utworów literackich,
- charakteryzuje wizję świata i człowieka w poszczególnych epokach, odwołując się do omówionych utworów literackich,
- wskazuje w tekście staropolskim archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe,
- objaśnia znaczenie wskazanych związków frazeologicznych o różnym pochodzeniu,
- rozpoznaje w tekście synonimię, homonimię, antonimię i polisemię,

- objaśnia pojęcie stylizacji,
wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok,
- określa tematykę i problematykę omawianych utworów,
- wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy tekstów kultury (obraz, rzeźba, sztuka teatralna, film).
- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni (dopuszczalne usterki językowe),
- posługuje się komunikatywnym, stosownym do sytuacji stylem,
- posługuje się słownictwem stosownym i zróżnicowanym,
- przestrzega zasad etykiety językowej,
- posługuje się terminologią właściwą do realizacji tematu,
- rozpoznaje ironię w tekście,
- rozpoznaje elementy aktu komunikacyjnego w tekście, stosuje środki językowe typowe dla rozmowy,
- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;

- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

- zna konteksty literackie i kulturowe.
- wskazuje związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok,
- porównuje wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich,
- charakteryzuje koncepcję artysty i zadania sztuki w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich,
- wskazuje dominantę kompozycyjną i myślową oraz dokonuje analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego,
- zajmuje i uzasadnia stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce,
- formułuje wnioski, uogólnienia i argumenty, prezentując swój punkt widzenia,
- ocenia bohaterów literackich w kontekście epoki, zwracając uwagę na ich komplikację psychologiczną i uwikłania w problemy moralne, społeczne,
- omawia relacje pomiędzy różnymi podsystemami języka,
- przyporządkowuje charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym,
- przedstawia pochodzenie polszczyzny,
- objaśnia pojęcie neosemantyzacji,
- wskazuje niewerbalne środki komunikacji.
- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni,
- posługuje się komunikatywnym, stosownym do sytuacji stylem; bogatym słownictwem,
- przestrzega zasad etykiety językowej,
- posługuje się terminologią specjalistyczną,
- stosuje środki językowe typowe dla rozmowy,
- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;

- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

- swobodnie posługuje się cytatami,
- przedstawia ewolucję bohatera literackiego oraz wybranych gatunków literackich na podstawie omawianych utworów.
- wyjaśnia funkcje motywów literackich,
- rozpoznaje nawiązania do tradycji we współczesnym utworze literackim lub filmie,
- formułuje wnioski płynące z porównania kształtu artystycznego tekstów literackich,
- samodzielnie gromadzi, porządkuje i wykorzystuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł dotyczące literatury, filmu i innych dziedzin sztuki,
- dokonuje samodzielnej, pogłębionej analizy i interpretacji dzieła literackiego i dzieła sztuki,

- odwołuje się do opinii autorytetów (sądy historyków literatury, myśli filozofów).
- przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortografii, ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni,
- posługuje się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych,
- przestrzega zasad etykiety językowej,
- posługuje się bogatym słownictwem, posługuje się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości),
- swobodnie stosuje środki językowe typowe dla rozmowy,
- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;

- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- prezentuje swoje poglądy, umiejętnie posługuje się wiedzą spoza programu szkolnego, świadcząca o dużej erudycji,
- formułuje wnioski dojrzałe, wnikliwe,
- stawia hipotezy badawcze,
- umiejętnie polemizuje, starannie i logicznie dobierając argumenty,
- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);

- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzą zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.

Ocenę niedostateczną uczeń otrzymuje, gdy:

- nie zna utworów (lub ich fragmentów) wskazanych w programie,
- nie potrafi przyporządkować autorom tytułów i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech najważniejszych dla omawianych okresów gatunków literackich,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech postaw i wzorców osobowych charakterystycznych dla danej epoki,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech prądów umysłowych i artystycznych,
- nie potrafi posługiwać się kluczowymi dla rozumienia omawianych epok pojęciami,
- nie potrafi streścić głównych wątków utworów epickich i dramatycznych z listy lektur obowiązkowych.
- nie potrafi rozpoznać najważniejszych środków stylistycznych w utworach literackich omawianych epok,
- nie potrafi dokonać charakterystyki bohaterów literackich.
- nie przestrzega zasad poprawności językowej,
- tworzy wypowiedź niekomunikatywną.
- nie wykazuje chęci poprawy ocen,
- nie angażuje się w proces zdobywania wiedzy i umiejętności na poziomie dopuszczającym.

Lista lektur do klasy pierwszej „Ponad słowami” Nowa Era

Poziom podstawowy

- Platon, Państwo, fragm.
- Mitologia - wybrane mity, np. o rodzie Labdakidów, o wojnie trojańskiej, o powstaniu świata, o Prometeuszu, o Orfeuszu i in.
- Sofokles, Król Edyp
- Horacy, Wybudowałem pomnik
- Tyrtajos, wybór wierszy
- Safona, wybór wierszy
- Anakreont, wybór wierszy
- Homer, Iliada, frag.
- Biblia - wybrane fragmenty, w tym: psalmy, Apokalipsa św. Jana, Księga Wyjścia, Księga Hioba, Pieśń nad Pieśniami, Księga Rodzaju, Ewangelie
- Św. Augustyn, Wyznania, fragm.,
- Bogurodzica
- Lament świętokrzyski
- Dzieje Tristana i Izoldy, fragm.
- Pieśń o Rolandzie, fragm.
- Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią, fragm.
- Legenda o św. Aleksym, fragm.
- Gall Anonim, Kronika polska, fragm.
- Jan Kochanowski - wybór pieśni, psalmów, trenów, fraszek
- Szekspir, Makbet
- Petrarca, wybór sonetów
- D. Boccaccio, Sokół
- B. Pascal, Myśli, fragm.
- M. Sęp-Szarzyński, wybór sonetów
- J. Chryzostom Pasek, Pamiętniki, fragm.
- D. Naborowski, wybór poezji
- J. A. Morsztyn, wybór poezji
- W. Potocki, wybór poezji
- I. Krasicki - wybór bajek, wybór satyr, Monachomachia -fragm.,
- F. Karpiński, wybór sielanek

- J. Wybicki, Pieśń Legionów Polskich we Włoszech
- Z. Herbert, wybrane wiersze
- Cz. Miłosz, wybrane wiersze
- W. Szymborska, wybrane wiersze

Poziom rozszerzony [Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:]

- Horacy, wybór pieśni
- Dante Alighieri, Boska komedia, fragm.
- F. Villon, Wielki testament, fragm.
- K. Iłakowiczówna, Opowieść małżonki świętego Aleksego
- J. Kochanowski, Treny cały cykl
- P. Skarga, Kazania sejmowe, fragm.

Lista lektur do klasy drugiej „Ponad słowami” Nowa Era

Poziom podstawowy

- A. Mickiewicz, wybór ballad, w tym: Romantyczność, Lilie, Świtezianka
- A. Mickiewicz, Sonety krymskie wybór
- A. Mickiewicz, liryki lozańskie wybór
- A. Mickiewicz, Dziady cz. III
- A. Mickiewicz, Pan Tadeusz
- J. Słowacki, Kordian
- J. Słowacki, wybór wierszy, w tym: Hymn, Grób Agamemnona
- C. K. Norwid, wybór poezji, w tym: Fortepian Szopena, W Weronie, Coś ty Atenom zrobił Sokratesie, Bema pamięci żałobny rapsod
- J. S. Mill, Co to jest utilitaryzm, fragm.
- B. Prus, Lalka
- B. Prus, Kroniki, fragm.
- F. Dostojewski, Zbrodnia i kara
- M. Konopnicka, Mendel Gdański
- E. Orzeszkowa, Gloria victis
- A. Asnyk, wybór wierszy
- K. Przerwa-Tetmajer, wybór wierszy
- L. Staff, wybór wierszy

- J. Kasprówic, wybór wierszy
- S. Wyspiański, Wesele
- W. Reymont, Chłopi t.1
- J. Conrad, Jądro ciemności
- S. Przybyszewski, Confiteor, fragm.
- A. Rimbaud, wybór poezji
- S. Żeromski, Ludzie bezdomni

Poziom rozszerzony [Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:]

- Z. Krasiński, Nie-Boska komedia
- A. Mickiewicz, Dziady cz. IV, fragm.
- J. W. Goethe, Faust, fragm.
- F. Schiller, Do radości
- H. de Balzac, Ojciec Goriot
- Ch. Baudelaire, wybór wierszy
- G. Zapolska, Moralność Pani Dulskiej
- S. Żeromski, Rozdziobią nas kruki, wrony

Lista lektur do klasy trzeciej „Ponad słowami” Nowa Era

Poziom podstawowy

- Z. Nałkowska, Granica
- B. Leśmian, wybór poezji
- J. Tuwim, wybór poezji
- J. Lechoń, Herostrates
- J. Przyboś, wybór poezji
- K. I. Gałczyński, wybór poezji
- B. Schulz, Sklepy cynamonowe
- W. Gombrowicz, Ferdydurke
- S. Żeromski, Przedwiośnie
- J. Czechowicz, wybór poezji
- B. Jasieński, wybór poezji
- K. K. Baczyński, wybór poezji

- T. Borowski, Opowiadania, wybór
- Cz. Miłosz, wybór poezji
- H. Krall, Zdążyć przed Panem Bogiem
- Z. Nałkowska, Medaliony
- K. Moczarski, Rozmowy z katem, fragm.
- T. Różewicz, wybór poezji
- Z. Herbert, wybór poezji
- M. Białoszewski, wybór poezji
- W. Szymborska, wybór poezji
- E. Lipska, wybór poezji
- S. Barańczak, wybór poezji
- G. Herling-Grudziński, Inny świat
- R. Kapuściński, Podróże z Herodotem, fragm.
- S. Mrożek, Tango
- A. Camus, Dżuma
- G. Orwell, Rok 1984, fragm.
- Jan Paweł II, Homilia wygłoszona 2 czerwca 1979 r. w Warszawie

Poziom rozszerzony [Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:]

- J. Iwaszkiewicz, Panny z Wika
- M. Kuncewiczowa, Cudzoziemka
- S. Witkiewicz, Szewcy
- M. Bułhakow, Mistrz i Małgorzata
- F. Kafka, Proces
- M. Pawlikowska-Jasnorzewska, wybór poezji
- T. Gajcy, wybór poezji
- G. Herling-Grudziński, Wieża
- A. Bursa, wybór poezji
- E. Stachura, wybór poezji
- R. Wojacek, wybór poezji
- Jan Paweł II, Tryptyk Rzymski
- G. Marquez, Sto lat samotności, fragm.

- T. Różewicz, Kartoteka
- L. Tyrmand, Dziennik 1954, fragm.
- D. Masłowska, Wojna polski-ruska pod flagą biało-czerwoną, fragm.

Lista lektur do klasy pierwszej „Nowe lustra świata” WSIP

Poziom podstawowy

- Z. Kubiak, Mitologia Greków i Rzymian, wybrane mity
- Biblia , fragm. (w tym: (Psalm 69, Psalm 127, Psalm 130, Psalm 148), przypowieści, opis stworzenia świata, Księga Hioba, Pieśń nad Pieśniami, Apokalipsa św. Jana)
- Sofokles, Król Edyp
- Homer, Iliada , fragm.
- Horacy, wybór pieśni
- Poezja grecka, wybór
- Poezja średniowieczna, w tym: Bogurodzica, Lament świętokrzyski
- Dzieje Tristana i Izoldy, fragm.
- Pieśń o Rolandzie, fragm.
- Św. Franciszek, Pochwała stworzenia
- Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią, fragm.
- Dante, Boska komedia, fragm.
- Jan Kochanowski, wybór pieśni (w tym: Pieśń XX), Treny, Psalmy
- Szekspir, Makbet
- F. Petrarca, Sonety do Laury, wybór
- G. Boccaccio, Sokół
- M. Rej, Żywot człowieka poczciwego, fragm.
- P. Skarga, Kazania sejmowe, fragm.
- M. Sęp – Szarzyński, wybór wierszy
- Poezja baroku - wybór poezji (J.A. Morsztyn -Niestatek; Niestatek II, O swej pannie, Do panny, Do jednej; D. Naborowski - Krótkość żywota, Do Anny, Marność)
- J. Ch. Pasek, Pamiętniki, fragm.

- I. Krasicki , wybór satyr i bajek
- Poezja F. Karpińskiego, - wybór (F. Karpiński, Sielanki (Laura i Filon – fragmenty; Do Justyny. Tęskność na wiosnę),

Poziom rozszerzony [Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:]

- Jan Kochanowski, Treny cały cykl
- Ryszard Kapuściński, Cesarz, fragm.
- Cervantes, Don Kichote , fragm.
- I. Krasicki, „Monachomachia” , fragm.
- I. Krasicki, Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki, fragm.
- M. Bułhakow, Mistrz i Małgorzata

Lista lektur do klasy drugiej „Nowe lustra świata” WSIP

Poziom podstawowy

- A. Mickiewicz, wybór ballad, w tym: Romantyczność, Lilie, Świtezianka, To lubię
- A. Mickiewicz, Sonety krymskie wybór
- A. Mickiewicz, liryki lozańskie wybór
- A. Mickiewicz, Dziady cz. III
- A. Mickiewicz, Pan Tadeusz
- J. W. Goethe, Król Olch
- J. Słowacki, Kordian
- J. Słowacki, wybór wierszy, w tym: Hymn, Grób Agamemnona
- C. K. Norwid, wybór poezji, w tym: Fortepian Szopena, W Weronie, Coś ty Atenom zrobił Sokratesie, Bema pamięci żałobny rapsod
- J. S. Mill, Co to jest utylitaryzm, fragm.
- B. Prus, Lalka
- B. Prus, Kroniki, fragm.
- B. Prus, Kamizelka
- F. Dostojewski, Zbrodnia i kara
- M. Konopnicka, Mendel Gdański
- E. Orzeszkowa, Gloria victis
- A. Asnyk, wybór wierszy

- K. Przerwa-Tetmajer, wybór wierszy
- L. Staff, wybór wierszy
- J. Kasprówic, wybór wierszy
- S. Wyspiański, Wesele
- W. Reymont, Chłopi t.1
- J. Conrad, Jądro ciemności
- S. Przybyszewski, Confiteor, fragm.
- A. Rimbaud, wybór poezji
- S. Żeromski, Ludzie bezdomni

Poziom rozszerzony [Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:]

- J. W. Goethe, Cierpienia młodego Wertera, fragm.
- A. Mickiewicz, Dziady cz. IV, fragm.
- J. Słowacki, Beniowski, fragm.
- Z. Krasiński, Nie-Boska komedia
- J. W. Goethe, Faust, fragm.
- H. de Balzac, Ojciec Goriot
- F. Dostojewski, Łagodna
- Ch. Baudelaire, wybór wierszy
- P. Verlaine, wybór wierszy
- G. Zapolska, Moralność Pani Dulskiej
- S. Żeromski, Rozdziobią nas kruki, wrony

Lista lektur do klasy trzeciej „Nowe lustra świata” WSIP

Poziom podstawowy

- Z. Nałkowska, Granica
- B. Leśmian, wybór poezji
- J. Tuwim, wybór poezji
- J. Lechoń, Herostrates
- J. Przyboś, wybór poezji
- K. I. Gałczyński, wybór poezji
- B. Schulz, Sklepy cynamonowe

- W. Gombrowicz, Ferdydurke
- S. Żeromski, Przedwiośnie
- J. Czechowicz, wybór poezji
- B. Jasieński, wybór poezji
- K. K. Baczyński, wybór poezji
- T. Gajcy, wybór poezji
- T. Borowski, Opowiadania, wybór
- Cz. Miłosz, wybór poezji
- H. Krall, Zdążyć przed Panem Bogiem
- Z. Nałkowska, Medaliony
- K. Moczarski, Rozmowy z katem, fragm.
- T. Różewicz, wybór poezji
- Z. Herbert, wybór poezji
- M. Białoszewski, wybór poezji
- W. Szymborska, wybór poezji
- E. Lipska, wybór poezji
- S. Barańczak, wybór poezji
- G. Herling-Grudziński, Inny świat
- S. Mrożek, Tango
- A. Camus, Dżuma

Poziom rozszerzony [Teksty określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:]

- J. Iwaszkiewicz, Panny z Wika
- M. Kuncewiczowa, Cudzoziemka
- S. Witkiewicz, Szewcy
- M. Bułhakow, Mistrz i Małgorzata
- F. Kafka, Proces
- M. Pawlikowska-Jasnorzewska, wybór poezji
- G. Herling-Grudziński, Wieża
- A. Bursa, wybór poezji
- E. Stachura, wybór poezji
- R. Wojacek, wybór poezji

- Jan Paweł II, Tryptyk Rzymski
- Z. Herbert, wybrany esej
- W. Myśliwski, Traktat o łuskaniu fasoli, fragm.
- T. Różewicz, Kartoteka
- S. Chwinn, Hanemann, fragm.
- T. Konwicki, Mała Apokalipsa, fragm.
- R. Kapuściński, Podróże z Herodotem, fragm.

WYMAGANIA OGÓLNE DO NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ **[PO SZKOLE PODSTAWOWEJ]**

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- rozumie teksty o nieskomplikowanej budowie
- dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu
- objaśnia z pomocą (np. nauczyciela) znalezione informacje
- odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej

Ocena dostateczna

Uczeń:

- rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie
- stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- wykorzystuje znalezione informacje
- zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej

Ocena dobra

Uczeń:

- na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie
- na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach
- na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- rozumie teksty o skomplikowanej budowie
- dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu

- samodzielnie interpretuje teksty literackie w różnych kontekstach
- ma świadomość kryteriów poprawności językowej

Ocena celująca

Uczeń:

- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje
- hierarchizuje pod względem ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła

Ocena dostateczna

Uczeń:

- stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- stara się odczytać rozmaite sensy dzieła
- stara się dokonać elementarnej analizy porównawczej

Ocena dobra

Uczeń:

- na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła

- na ogół dokonuje interpretacji porównawczej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki
- w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany
- poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki
- odczytuje rozmaite sensy dzieła
- dokonuje interpretacji porównawczej

Ocena celująca

Uczeń:

- bezbłędnie podaje powiązania tekstu z kontekstami
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury

III. Tworzenie wypowiedzi

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności
- nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki
- próbuje zwiększać własną kompetencję językową

Ocena dostateczna

Uczeń:

- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności
- próbuje w wypowiedziach stosować podstawowe zasady logiki i retoryki
- zwraca uwagę na własną kompetencję językową

Ocena dobra

Uczeń:

- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności
- na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki
- na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności
- stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki

- ma świadomość własnej kompetencji językowej

Ocena celująca

Uczeń:

- sprawnie redaguje teksty własne i cudze

samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi.

WYMAGANIA EDUKACYJNE DO PROGRAMU „PONAD SŁOWAMI” [PO SZKOLE PODSTAWOWEJ]

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- zna utwory [lub ich fragmenty] wskazane w programie
- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- rozpoznaje tylko podstawowe związki przyczynowo-skutkowe w zakresie wiedzy o kulturze;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- odszukuje tylko najważniejsze informacje w tekście nieliterackim;
- objaśnia z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się podstawowymi odmianami polszczyzny;
- dostrzega i koryguje niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne.

Na ocenę dostateczną uczeń spełnia wymagania na niższą ocenę, a ponadto:

- ma częściową wiedzę i spełnia podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę większości lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej;
- wskazuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) do określonej epoki literackiej;
- dokonuje elementarnej analizy porównawczej utworów;

- wykorzystuje znalezione informacje i przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Na ocenę dobrą uczeń spełnia wymagania na niższą ocenę, a ponadto:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury w kontekście macierzystym;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń spełnia wymagania na niższą ocenę, a ponadto:

- ma pełną wiedzę i opanował umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej;
- samodzielnie interpretuje tekst literacki w różnych kontekstach;

- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór; -przeprowadza rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi wykonać notatki w różnorodny sposób;
- formułuje własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Na ocenę celującą uczeń spełnia wymagania na niższą ocenę, a ponadto:

- ma pełną wiedzę historycznoliteracką i posługuje się nią w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania nowego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- zna dodatkową literaturę krytyczną dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- bezbłędnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- potrafi swoją wiedzę zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie zdobył podstawowych wiadomości określonych w podstawie programowej w zakresie wiedzy historycznoliterackiej;
- **nie zna treści i problematyki lektur obowiązkowych;**
- nie opanował podstawowych umiejętności redagowania wypowiedzi argumentacyjnych;
- nie ma elementarnej wiedzy o języku.

- nie potrafi przyporządkować autorom tytułów i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech najważniejszych dla omawianych okresów gatunków literackich,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech postaw i wzorców osobowych charakterystycznych dla danej epoki,
- nie potrafi wskazać podstawowych cech prądów umysłowych i artystycznych,
- nie potrafi posługiwać się kluczowymi dla rozumienia omawianych epok pojęciami,
- nie potrafi streścić głównych wątków utworów epickich i dramatycznych z listy lektur obowiązkowych.
- nie potrafi rozpoznać najważniejszych środków stylistycznych w utworach literackich omawianych epok,
- nie potrafi dokonać charakterystyki bohaterów literackich.
- nie przestrzega zasad poprawności językowej,
- tworzy wypowiedź niekomunikatywną.
- nie wykazuje chęci poprawy ocen,
- nie angażuje się w proces zdobywania wiedzy i umiejętności na poziomie dopuszczającym.

Lista lektur [po szkole podstawowej] „Ponad słowami” Nowa Era

Lektury obowiązkowe - poziom podstawowy	
Klasa 1	
1) <i>Biblia</i> , w tym fragmenty <i>Księgi Rodzaju</i> , <i>Księgi Hioba</i> , <i>Księgi Koheleta</i> , <i>Pieśni nad Pieśniami</i> , <i>Księgi Psalmów</i> , <i>Apokalipsy wg św.Jana</i> ;	ANTYK
2) Jan Parandowski, <i>Mitologia</i> , część 1 <i>Grecja</i> ;	
3) Homer, <i>Iliada</i> (fragmenty), <i>Odyseja</i> (fragmenty);	
4) Sofokles, <i>Antygona</i> ;	
5) <i>Horacy</i> – wybrane utwory;	
6) <i>Bogurodzica</i> ; <i>Lament świętokrzyski</i> (fragmenty); <i>Legenda o św. Aleksym</i> (fragmenty); <i>Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (fragmenty);	ŚREDNIOWIECZE
7) <i>Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu</i> (fragmenty);	
8) <i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty);	
9) Gall Anonim, <i>Kronika polska</i> (fragmenty);	
10) Dante Alighieri, <i>Boska komedia</i> (fragmenty);	

43) Jacek Dukaj, <i>Katedra</i> (z tomu <i>W kraju niewiernych</i>);	
11) Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: <i>Pieśń IX</i> ks. I, <i>Pieśń V</i> ks. II; psalmy, w tym <i>Psalm 13</i> , <i>Psalm 47</i> ; tren IX, X, XI, XIX; <i>Odprawa postów greckich</i> ; 12) Piotr Skarga, <i>Kazania sejmowe</i> (fragmenty); Lektura uzupełniająca 4) Giovanni Boccaccio, Sokół ;	RENEZANS
13) wybrane wiersze następujących poetów: Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sęp-Szarzyński; 14) Jan Chryzostom Pasek, <i>Pamiętniki</i> (fragmenty); 15) William Szekspir, <i>Makbet</i> , <i>Romeo i Julia</i> ; 16) Moliere, <i>Skąpiec</i> ;	BAROK
17) Ignacy Krasicki, <i>Hymn do miłości ojczyzny</i> , wybrane satyry; 18) Franciszek Karpiński, wybór sielanek i liryki religijnej; Lektura uzupełniająca 10) Ignacy Krasicki, Monachomachia (fragmenty);	OŚWIECENIE
Lektury obowiązkowe - poziom rozszerzony	
Klasa 1	
1) Arystoteles, <i>Poetyka</i> , <i>Retoryka</i> (fragmenty); 2) Platon, <i>Państwo</i> (fragmenty); 3) Arystofanes, <i>Chmury</i> ; 4) Jan Parandowski, <i>Mitologia</i> , część II <i>Rzym</i> ; 5) Wergiliusz, <i>Eneida</i> (fragmenty);	ANTYK
6) św. Augustyn, <i>Wyznania</i> (fragmenty); 7) św. Tomasz z Akwinu, <i>Summa teologiczna</i> (fragmenty); 8) François Villon, <i>Wielki testament</i> (fragmenty);	ŚREDNIOWIECZE
9) François Rabelais, <i>Gargantua i Pantagruel</i> (fragmenty); 10) Michel de Montaigne, <i>Próby</i> (fragmenty); 11) Jan Kochanowski, <i>Treny</i> (jako cykl poetycki); 12) Piotr Skarga, <i>Żywoty świętych</i> (fragmenty); Lektura uzupełniająca 2) Tomasz Morus, Utopia (fragmenty);	RENEZANS
13) William Szekspir, <i>Hamlet</i> ;	BAROK
Lektura uzupełniająca 4) Wolter, Kandyd (fragmenty)	OŚWIECENIE
Lektury obowiązkowe - poziom podstawowy	
Klasa 2	
19) Adam Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i> ; wybrane ballady, w tym <i>Romantyczność</i> ; wybrane sonety z cyklu <i>Sonety krymskie</i> oraz inne wiersze; <i>Konrad Wallenrod</i> ; <i>Dziady</i> cz. III; 20) Juliusz Słowacki, <i>Kordian</i> , wybrane wiersze, w tym <i>Grób Agamemnona</i> (fragmenty), <i>Testament mój</i> ; 21) Zygmunt Krasiński, <i>Nie-Boska komedia</i> ; 22) Cyprian Kamil Norwid, wybrane wiersze; Lektura uzupełniająca 17) Johann Wolfgang Goethe, Cierpienia młodego Wertera	ROMANTYZM

(fragmenty), <i>Faust</i> (fragmenty);	
23) Bolesław Prus, <i>Lalka</i> , <i>Z legend dawnego Egiptu</i> ; 24) Eliza Orzeszkowa, <i>Gloria victis</i> ; 25) Henryk Sienkiewicz, <i>Potop</i> ; 26) Adam Asnyk, wybór wierszy; 27) Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i> ; Lektura uzupełniająca 21) Maria Konopnicka, wybór wierszy;	POZYTYWIZM
Lektury obowiązkowe - poziom rozszerzony	
Klasa 2	
14) wybrane utwory poetyckie z romantycznej literatury europejskiej, w tym wybrane wiersze angielskich poetów jezior; 15) Juliusz Słowacki, <i>Lilla Weneda</i> ; 16) Cyprian Kamil Norwid, <i>Bema pamięci żałobny rapsod</i> , <i>Fortepian Szopena</i> , <i>Czarne kwiaty</i> (fragmenty), <i>Promethidion</i> (fragmenty); Lektura uzupełniająca 6) wybrane utwory epickie okresu romantyzmu: Edgar Allan Poe – wybrane opowiadanie;	ROMANTYZM
17) realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwicka</i> , lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i> , lub Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>);	POZYTYWIZM
Lektury obowiązkowe - poziom podstawowy	
Klasa 3	
28) wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprówic, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff; 29) Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i> ; 30) Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>); 31) Stefan Żeromski, <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i> , Lektura uzupełniająca 22) Stefan Żeromski, <i>Echa leśne</i> ;	MODERNIZM
32) Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); 33) wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, 34) Stefan Żeromski <i>Przedwiośnie</i> ; Lektura uzupełniająca 23) Zofia Nałkowska, <i>Granica</i> ;	XX-LECIE
35) wybrane wiersze: Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy; 36) Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu</i> , <i>Ludzie, którzy szli</i> ; 37) Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i> ; 38) Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i> ; Lektura uzupełniająca 24) Zofia Nałkowska, <i>Przy torze kolejowym (z tomu Medaliony)</i> ;	WOJNA I OKUPACJA
Lektury obowiązkowe - poziom rozszerzony	
Klasa 3	
18) Stanisław Wyspiański, <i>Noc listopadowa</i> ;	MODERNIZM

Lektura uzupełniająca 9) Gabriela Zapolska, <i>Moralność pani Dulskiej</i> ;	
19) Franz Kafka, <i>Proces</i> (fragmenty); 20) Michaił Bułhakow, <i>Mistrz i Małgorzata</i> ; 21) Stanisław Ignacy Witkiewicz, <i>Szewcy</i> ; 22) Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu <i>Sklepy cynamonowe</i> ; Lektura uzupełniająca 8) Aldous Huxley, <i>Nowy wschodni świat</i>	XX-LECIE
23) Kazimierz Moczarski, <i>Rozmowy z katem</i> (fragmenty); Lektura uzupełniająca 9)	WOJNA I OKUPACJA
Lektury obowiązkowe - poziom podstawowy	
Klasa 4	
37) wybrane wiersze następujących poetów: Stanisław Baliński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Kazimierz Wierzyński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Czesław Miłosz, w tym wybrane wiersze z tomu <i>Ocalenie</i> oraz <i>Traktat moralny</i> (fragmenty), Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Jarosław Marek Rymkiewicz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, w tym wybrane wiersze z tomów <i>Pan Cogito</i> oraz <i>Raport z oblężonego miasta</i> , Halina Poświatowska, Stanisław Barańczak, Marcin Świetlicki, Jan Polkowski, Wojciech Wencel; 38) Albert Camus, <i>Dżuma</i> ; 39) George Orwell, <i>Rok 1984</i> ; 40) Józef Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> (fragmenty); 41) Sławomir Mrożek, <i>Tango</i> ; 42) Marek Nowakowski, <i>Raport o stanie wojennym</i> (wybrane opowiadanie); <i>Góra „Edek”</i> (z tomu <i>Prawo prerii</i>); 43) Jacek Dukaj, <i>Katedra</i> (z tomu <i>W kraju niewiernych</i>); [jeśli nie została omówiona w klasie 1] 44) Antoni Libera, <i>Madame</i> ; 45) Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> (z tomu <i>Opowieści galicyjskie</i>); 46) Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w Warszawie</i> (z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>); 47) Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> (fragmenty); 48) wybrane utwory okresu stanu wojennego; 49) powojenna piosenka literacka – wybrane utwory Ewy Demarczyk, Jacka Kaczmarskiego, Wojciecha Młynarskiego, Agnieszki Osieckiej oraz wybrane teksty Kabaretu Starszych Panów. Lektura uzupełniająca 30) Tadeusz Różewicz, <i>Kartoteka</i> ;	WSPÓŁCZESNOŚĆ
Lektury obowiązkowe - poziom rozszerzony	
Klasa 4	
23) Tadeusz Konwicki, <i>Mała apokalipsa</i> ; 24) Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie; 25) Janusz Głowacki, <i>Antygona w Nowym Jorku</i> ;	WSPÓŁCZESNOŚĆ

<p>26) Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania;</p> <p>27) wybrane eseje następujących autorów: Jerzego Stempowskiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Zbigniewa Herberta, Zygmunta Kubiaka, Jarosława Marka Rymkiewicza (co najmniej po jednym utworze);</p> <p>28) wybrane teksty z aktualnych numerów miesięczników oraz kwartalników literackich i kulturalnych.</p> <p>Lektura uzupełniająca</p> <p>10) Gustaw Herling-Grudziński, <i>Wieża</i>;</p> <p>17) wybrana powieść polska i obca z XX lub XXI wieku;</p>	